

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Období dospívání

Autor materiálu: Mgr. Zdeňka Stašková

Datum vytvoření: 28. 5. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Psychologie, 2. ročník

Sada: PS6

Číslo DUM: 9

Tematická oblast: Vývojová psychologie – školní věk až stáří

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 7. 6. 2013

Ověřující učitel: Mgr. Veronika Plecerová

Třída: ZLY 2

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Výuková elektronická prezentace slouží jako názorná podpůrná pomůcka výkladu učitele. Prezentace seznamuje žáky s tělesným a pohybovým vývojem, poznávacími procesy, zvláštnostmi chování a sociálním vývojem v období prepuberty a puberty. Prezentace výstižně a názorně doplňuje výklad učitele. Materiál obsahuje i zpětnou vazbu ověřující pochopení probírané látky na závěrečném snímku.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ

Charakteristika období

- Období dospívání
- Pubescence (lat. pubescere - obrůstat chmýřím, pubes – chmýří, ohanbí, stydká krajina)
- Začíná mezi 11. až 13. rokem a končí mezi 14. až 15. rokem
- Délka, intenzita a průběh je individuální
- Pubescent si vytváří svou identitu, pomalu přepisuje status „dítě“ na status „dospělý“

Fáze pubescence

A. Prepuberta

- u dívek okolo 10. roku
- u chlapců v 11 letech

A. Vlastní puberta

- u dívek ve 12,5 letech
- u chlapců ve 13 letech

A. Prepuberta

➤ Tělesný a pohybový vývoj

- Zrychlený tělesný růst, zejména končetin
- Trup se nemění („samá ruka – samá noha“)
- S tím souvisí tělesný neklid
- Pohyby jsou nešikovné, trhavé („nevědí, co s rukama a nohama“)
- Chůze je klátivá, neohrabaná

Prepuberta

➤ Zvláštnosti chování

- Bývají hluční, vytahují se, zvl. chlapci před dívkami, jindy jsou nejistí, stydí se...
- Začínají si vyměňovat psaníčka, ale přátelské vztahy se spíše neprojevuji
- Více přemýšlí o sobě, utvářejí si svůj vlastní názor, přestávají souhlasit s dospělými
- Prosazují „své já“, špatně snáší ponížení a tresty
- Proces sebeuvědomování, zvýšené sebepozorování, zejm. zevnějšku

B. Puberta

➤ **Tělesný a pohybový vývoj (individuální rozdíly!)**

- Prudký tělesný růst – **růstová akcelerace**
 - dívky od 11 do 15 let o 4 -5 cm/rok, pak se snižuje
 - chlapci od 13,5 do 15,5 let o asi 5,5 cm/rok
 - dívky jsou do 14. roku vyšší
- **Zvětšování hmotnosti**
 - dívky nejvíce ve 14 -15 letech o 4,5 kg/rok
 - chlapci od 15 do 17 let o 5 kg/rok
 - ve 13 -15 letech je tedy hmotnost dívek vyšší

Puberta

➤ Druhotné pohlavní znaky

- Fyziologicky dozrávají pohlavní orgány
- Ochlupení v oblasti pohlavních orgánů a v podpaží
- Mění se tvary těla
 - u dívek: rozšiřuje se pánev, zvětšuje se poprsí, přibývá podkožní tuk, první menstruace (13 let)...
 - u chlapců: mohutní ramena, rostou vousy, mutace hlasu, první výron semene...
- Mění se proporce obličeje, mění se vzhled – zvl. se zvětšuje dolní část obličeje

Puberta

➤ Zvláštnosti chování

- **S pohlavním dospíváním neprobíhá současně i psychické dozrávání**
- **Charakteristické rysy chování:**
 - impulzivita, podrážděnost
 - nedostatek sebeovládání, unáhlené, nerozvážené chování
 - zvýšená kritičnost
 - emoční labilita (pláč – smích...)

Puberta

➤ Zvláštnosti chování

- Už si nepřejí být dětmi, napodobují dospělé, chtějí rozhodovat sami „jako dospělí“- vzdor, odmlouvání, neochota plnit příkazy
- Jinak se chovají doma, ve škole, mezi vrstevníky
- Mění postoj k sobě samému, hodně o sobě přemýšlí (často nespokojenost se vzhledem, vlastnostmi...)
- Začínají projevovat zájem o druhé pohlaví

Puberta

➤ Zvláštnosti chování

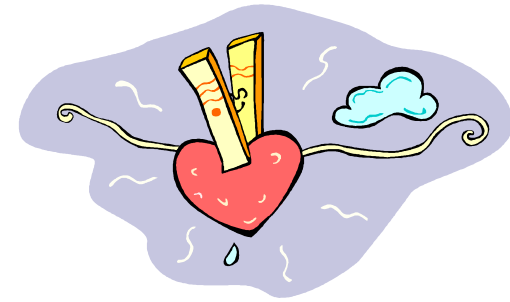
- Začínají často kouřit, pít alkohol i zkoušet drogy
- Používají vulgární výrazy, mohou se objevit sexuální výstřelky...
- Prohlubuje a specializuje se zájmová činnost – úvahy o volbě povolání
- Rozvoj vyšších citů morálních, estetických, přijímání mravních hodnot vlastní rodiny a celé společnosti

Puberta

➤ Vývoj poznávacích procesů

- Rozvoj logické paměti, která má výběrový charakter (lépe si zapamatuje, co ho zajímá)
- Bohatá představivost, denní snění, ve fantazii se projevuje naivní romantismus, který ovlivňuje i jejich chování
- Ve vývoji myšlení se zdokonaluje abstrakce, usuzování hypotetické, deduktivní je na úrovni dospělých

Puberta

➤ Sociální vývoj

- **Přebírání skupinové identity** - skupina poskytuje oporu, sdílí zájmy a starosti, klade důraz na konformitu (styl řeči, oblékání, chování), má větší význam než rodiče (domov)
- **Snaha po nezávislosti**, tendence uplatnit vlastní názor, samostatně se rozhodnout
- **První zamilovanost** - navazování prvních kontaktů, nesmělé pohledy, psaníčka, "tajné" schůzky

Otázky k opakování

- Charakterizuj stručně období dospívání:
- V jakém věku probíhá u chlapců a dívek prepuberta a kdy puberta?
- Vyjmenujte zvláštnosti chování v prepubertě?
- Co obnáší růstová akcelerace a pro které období je charakteristická?
- Popište druhotné pohlavní znaky v období puberty:
- Jak se vyvíjí myšlení a paměť v období puberty?
- Charakterizujte rysy chování v pubertě:
- Vysvětlete, co znamená přebírání skupinové identity:

Děkuji za pozornost!

Seznam použité literatury a pramenů:

- ČECHOVÁ, V. MELLANOVÁ, A. KUČEROVÁ, H. *Psychologie a pedagogika II.* 1.vyd. Informatorium Praha: 2004. 160 s. ISBN 80-7333-028-8.
- KELNAROVÁ, J. MATĚJKOVÁ, E. *Psychologie 1.díl.* 1.vyd. Grada. Praha: 2010 162 s. ISBN 978-80-247-3270-1.
- LANGMEIER, J. LANGMEIER, M. KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie* 1.vyd. H&H Praha: 1998. 132 s. ISBN 80-86180-03-4.
- ČÍŽKOVÁ, J. a kol. *Přehled vývojové psychologie* dotisk 1.vyd. UP Olomouc: 2001. 175 s. ISBN 80-7067-953-0.
- Všechny obrázky použité v prezentaci jsou kliparty Microsoft Office on-line: <http://office.microsoft.com> .